

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów T. z. w Poznaniu.

Redakcja i Administracja: Aleje Marcinkowskiego nr. 7, dom ogrodowy,
----- telefon nr. 25-95. -----
Redaktor przyjmuje w dni powszednie
od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 1 lutego 1927

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł, kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwartalnie 6 zł. Numer pojedynczy 1 zł.

NR. 3

Wydawca: Związek Fabrykantów T. z. w Poznaniu

ROK 6

Rabaty najwyższe Ceny koncernowe Kredyty dogodne

WĘGIEL - KOKS HUTNICZY - BRYKIETY

tylko z kopalń głębokich krajowych i zagranicznych

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy T. z o. p.

Telefon 23-77, 37-77

Poznań, Plac Wolności 10.

Adres telegr.: „Zapoli”

Własny gmach handlowy

Własne składnice kolejowe Poznań, ul. Przemysłowa II. brama.

Związkowa Centrala Maszyn

Tow. Akc.

Ul. Ratajczaka 16

POZNAŃ

Tel. 2280 i 2289

Maszyny i narzędzia rolnicze

wszelkiego rodzaju

oraz części zapasowe

Generalne reprezentacje:

H. Cegielski Tow. Akc.: garnitury parowe do młócenia

Massey - Harris: maszyny żniwne, motory naftowe

Aktiebolaget Baltic: centryfugi do mleka

Phoenix, Wiedeń: tryery do zboża

Prosimy zażądać oferty!

Prosimy zażądać oferty!

Przemysł wobec drożyzny.

Na konferencji u p. wiceministra Bartla w listopadzie roku zeszłego, p. min. Kwiatkowski podniósł jako zasadnicze czynniki drożyzny następujące:

1. wysokie koszty produkcji i koszty pośrednictwa,
2. rozwinięty czynnik spekulacyjny,
3. niewspółmierność między potrzebami a zarobkiem sfer pracujących,

uważając że te czynniki są głównymi motorami podnoszenia cen w kraju.

Nie chcąc tutaj wdawać się w krytykę wyszczególnionych czynników drożyzny przez p. Ministra, musimy zwrócić tylko uwagę na to, że te wszystkie czynniki, które p. Minister wspominał, egzystowały niewątpliwie i poprzednio, w którym to czasie zwyżkowanie cen w mniejszym stopniu miało miejsce, jak obecnie.

Chcąc nie chcąc, każdy, kto obserwuje nasze życie gospodarcze musi przyznać, że w ciągu ostatnich lat przemysł całej Rzeczypospolitej mimo najtrudniejszych warunków, w jakich się znajdował i mimo strat jakie ponosił, przeprowadzał cały szereg modyfikacji a przede wszystkim organizacyj sposobów pracy poszczególnych przedsiębiorstw, co obniżyło znacznie koszty produkcji, także organizację kierownictwa poszczególnych placówek, zmniejszając ilość personelu na ten cel przeznaczonego, a co najważniejsza, dokonał znacznych inwestycji modernizacyjnych, które umożliwiły prowadzenie produkcji na zasadach nowoczesnych. Postęp w tej dziedzinie jest widoczny, ten go tylko nie widzi, kto nie chce zobaczyć, a zatem więc przywiązywanie obecnych zwyżek cen produkcji i wadom jej organizacji jest zupełnie nieuzasadnione, albowiem obecnie te koszty produkcji nie mogą być większe aniżeli przed dwoma względnie trzema laty. To samo można powiedzieć i o spekulacji, zrodzonej przez inflację i wszelką niepewną konjunkturę, którą niestety często właśnie swoimi zarządzeniami wytwarzały władze Rzeczypospolitej; ta jednakże zaniknie w krótkim czasie, gdy tylko wyczuje stabilizację stosunków, przy każdej zaś stabilizacji pieniądza słabnie i małą odgrywa rolę, stąd też i jej obecnie nie można przypisywać tego, ażeby była czynnikiem drożyzny, gdyż jest ona słabszą niż kiedyindziej w przyszłości.

Jeden czynnik, ostatni poruszony przez p. Ministra, to jest nierównomierność między zarobkiem a potrzebami, egzystuje nadal i to może w silniejszym stopniu, niż w przeszłości ze względu na to, że właściwie powiedziawszy, cała sanacja gospodarcza państwa dokonywała się kosztem redukcji plac pracowników, dokonywanej automatycznie przez drugą inflację złotego.

Czemu więc przypisać stałą i ciągle naprzód postępującą drożyznę, skoro czynniki wymienione przez p. Ministra nie są w możności umotywić jej obecnego postępu?

Sprawa jest do rozwikłania wyjątkowo jasna. P. Minister Przemysłu i Handlu nie potraktował w swoim przemówieniu zagadnienia drożyzny z punktu widzenia obiektywnego, ale jedynie subiektywnie ujmując to zagadnienie, chciał przerzucić ciężar odpowiedzialności na czynniki produkcyjne, ukrywając niewątpliwie świadomie te wszystkie czynniki, które wywołane są przez Rząd i jego zarządzenia. Omawiając właśnie te, które naszym zdaniem są zasadniczym motorem idącej obecnie fali drożyznianej, stwierdzamy, że w pierwszym rzędzie do tego przyczyniło się forsowanie rolnictwa, co leży coprawda w interesie państwa, ale co jednakże spowodowało zasadniczą podwyżkę, bo przeszło 100 proc. produktów żywnościowych, które są zasadniczymi dla obliczenia kosztów utrzymania. To zaś musiało spowodować zwyżkę zarobków pracowników i zwiększyć o odpowiedni procent koszty wytwarzania, a także spowodować ogólną tendencję zwyżkową na artykuły pierwszej potrzeby. Poza to rząd Rzeczypospolitej

nie okazał powściągliwości w pobieraniu nowych opłat i dopłat podatkowych, podwyższono podatki, oraz w wielu wypadkach wprowadzono i nowe obciążenia, stąd też trudno wymagać, ażeby i ta zwyżka nie była brana pod uwagę przy kalkulacji i nie wpływała na koszty produkcji.

Tak samo rząd, nie zajmując się widać poważnie problemem drożyzny na wszystkie artykuły, które sam dostarcza konsumentom, popodnosił ceny w wielu wypadkach o przeszło 100 proc. Czy to także nie miało wpłynąć na zwiększenie się cen rynkowych i podniesienie się drożyzny? A rząd przecież wyłącznie prawie reguluje ceny: spirytusu, drzewa, soli, zapalek i t. p. innych artykułów, są one artykułami codziennego użytku, więc każda ich zwyżka musi zażyć w budżecie przemysłowca, kupca i każdego konsumenta, który najwięcej właśnie odczuwa to, albowiem otrzymuje nie tylko ten surowy materiał, ale również i przerobiony, który łącznie z tą podwyżką musi być skalkulowany.

Reasumując powyższe stwierdzić należy, że ostatnie podskoki drożyzny wyłącznie wywołane były zarządzeniami władz i ich polityką, nie zaś temi czynnikiemami, na które wskazywał p. min. Kwiatkowski, a które dotyczyć mogą li tylko zagadnienia zwiększonych kosztów produkcji w Polsce w przeciwstawieniu do zagranicy.

Okólnik Związku Fabrykantów.

Sprawa opłat adwokackich.

Związek Fabrykantów już w roku ubiegłym wystąpił do władz o obniżenie kosztów adwokackich i notarialnych, co wpłynęło o tyle skutecznie, że Ministerstwo Sprawiedliwości zajęło się tą sprawą i wygotowało projekt, który wysłano do zaopiniowania prezesów Sądów Apelacyjnych i Okręgowych, sprawa ta się jednak przedłużała znacznie wskutek zmian ministra. Obecnie wystąpiły w tej sprawie również Izby Przemysłowo-Handlowe, należy więc mieć nadzieję, że wystąpienie tychże przyspieszy załatwienie tej palącej dla przemysłu sprawy.

W sprawie opłat za założenie przyłączenia i założenia telefonu.

Związek Fabrykantów wniósł w tych dniach memoriał, domagający się zmiany przepisów o kosztach założenia, przełożenia i przyłączenia telefonu, gdyż obecna wysoka taryfa telefoniczna uniemożliwia w wielu wypadkach korzystania z telefonu, a dla przemysłu koszty założenia są wielkim ciężarem. Związek domaga się, aby dokonywano wszelkich założeń, przyłączeń po cenie kosztów własnych.

O komisję spożywczą do przygotowania materiałów dla nowej taryfy celnej.

Ponieważ taryfa obecna przedstawia szereg błędów, które dotyczą przemysłu spożywczego, Związek Fabrykantów wniósł wniosek powołania specjalnej komisji, ażeby w przyszłej taryfie celnej życzenia tego bardzo ważnego przemysłu były odpowiednio uwzględnione.

SPRAWA TARYF KOLEJOWYCH.

Nowa taryfa towarowa polskich kolei normalnotorowych.

Rozporządzeniem ministerjalnym z dn. 22 grudnia 1926 roku, ogłoszonym wraz z załącznikami w „Dzienniku Ustaw“ Nr. 129 z r. 1926 pod poz. 778, została wprowadzona w życie od dnia 1 stycznia 1927 roku nowa taryfa towarowa polskich kolei normalnotorowych. Zmiany dotyczą części II, III, IV i V poprzedniej taryfy. Część I (przepisy przewozowe) pozostała bez zmiany. Zeszyt Nr. 129 „Dziennika Ustaw“ z r. 1926, zawierający całość taryfy towarowej która obejmuje wszystkie wymienione wyżej cztery części i liczy 100 stron druku, kosztuje 3 zł 50 gr i jest do nabycia w redakcji „Dzien. Ustaw“, plac Krasieńskich 12 w Warszawie. Zeszyt ten zawie-

ra również, jako załącznik do rozporządzenia ministerjalnego z dn. 29. 12. 1926 r. poz. 779 o polsko-niemieckiej komunikacji towarowej, taryfę kolejową na przewóz towarów w komunikacji pomiędzy stacjami polskimi a niemieckimi.

EKSPORT.

Do Kanady: cegły.

Do Syrii: drzewo opałowe, drzewo do wyrobu mebli, słupy telegraficzne, podkłady kolejowe itp.

Do Rumunii: wyroby porcelanowe, fajansowe i ceramiczne, koronki ręczne i maszynowe, selekcyjne nasiona koniczyny, lucerny i rajgrasu.

Do Algieru: ziemniaki.

Do Jugosławii: tkaniny bawełniane i wełniane, przędzę bawełnianą, maszyny i aparaty, wszelkie wyroby z żelaza, węgiel wszelkiego rodzaju, środki przewozowe (wozy ciężarowe, ekwipaże, wagony, samochody itp.), artykuły elektrotechniczne, sól kuchenną, wszelkie artykuły żelazne i stalowe, służące do budowy mostów, linii kolejowych itp., wirtiel miedzi, benzynę, blachę żelazną, oleje roślinne, naftę, obuwie skórzane, papier gazetowy, skóry wyprawne do wyrobu obuwia, siodeł, uprząży itp., wszelkie wyroby chemiczne.

Do Bułgarii: przyrządy elektryczne, meble metalowe, oraz mydło wszelkiego rodzaju, a mianowicie toaletowe.

Do Szwajcarii: konserwy szparagowe i kilimy.

Do Hiszpanii: węgiel, koks, drzewo i wyroby z drzewa, przetwory naftowe, metale i wyroby metalowe, mączka kartoflana, celuloza, kartofle, jaja, meble wszelkiego rodzaju z drzewa, wyroby koszykarskie, żarówki, olejne farby w płynie lub masie, pokosty, oraz wszelkie inne substancje, nie zawierające sztucznych barwników organicznych, farby roślinne, farby zwierzęce, pokosty w spirytusie, pokosty tłuste i in., aceton, spirytus metalowy, nasiona buraczane, materiały bawełniane, włosie i szczecina nieobrobiona i obrobiona, przędza z wełny lub włosia, dywany, kapy, pledy i koce wełniane, tkaniny wełniane, jedwab sztuczny, suszone jarzyny (płatki kartoflane), wędliny, cukry i przetwory owocowe, artykuły sportowe, zabawki celulozowe, zabawki z drzewa i kartonu, oraz klej.

Do Cypru: Polska Izba Handlowa dla Bliskiego Wschodu (Warszawa, Ujazdowska 41) zakomunikowała nam, że poważne firmy greckie: C. M. Christoforides (Cyprus, Nicosia, P. O. Box N. 187) i Pol J. Constantinides et Bros (Cyprus Limassol, P. O. Box N. 44) chcą nawiązać kontakt z firmami polskimi celem wprowadzenia towarów polskich na rynek w Cyprze.

Firma Pol. J. Constantinides Bros w Limassolu Cypr zwróciła się do nas z doniesieniem, iż podejmuje się reprezentacji poszczególnych firm polskich, oraz, że pragnie nawiązać bliższy kontakt tak z eksporterami jak i importerami Polski, firma wymieniona ma bardzo rozgałęzione stosunki, sięgające do Egiptu, Syrii i Palestyny, z którymi to prowadzi handel.

Zwracamy więc uwagę wszystkim zainteresowanym w eksporcie do Cypru, na wyżej wymienioną firmę, która chętnie eksporterom naszym chce być pomocną.

INFORMACJE.

Tereny naftowe na Kujawach.

Na Kujawach badania geologiczne wykazały, iż znajdują się tam poważne źródła ropy, w czasie okupacji władze niemieckie dokonywały nawet wierceń, które odbywały się w ścisłej tajemnicy. Próbną te wiercenia doprowadziły do wytrysku ropy naftowej, z której jednak nie korzystano ze względu na to, że czasy wojenne nie pozwalały na rozbudowanie tam celowych urządzeń, oraz ze względu na zatajenie tychże bogactw mineralnych, które Niemcy chcieli osobiście wyzyskać.

Związek Fabrykantów, komunikując powyższe i obzajmionym będąc z terenem, może na pewnych warunkach wskazać zainteresowanym teren jak również miejsca, w których dokonywano wierceń, z wynikiem dodatnim.

Broszura o ustawie stemplowej.

Wyszła z druku broszura p. t. „Co powinien wiedzieć kupiec i przemysłowiec o nowej opłacie stemplowej“, opracowana przez Mgr. B. K., cena 1,70 zł.

W broszurze tej autor omawia wszystkie konkretne wypadki korespondencji i rachunków, które podlegają ostemplowaniu.

Ze względu na to, że broszura ta jest opracowana bardzo starannie i z przytoczeniem wszelkiego rodzaju tranzakcyj, zachodzących w handlu, powinna się znaleźć w rękach tych, którzy jeszcze z ustawą stemplową nie są dokładnie zaznajomieni.

W sprawie zarejestrowania operacji kredytowo-towarowych (o zastawie rejestrowym na towary.)

Ministerstwo Skarbu opracowało projekt ustawy o zarejestrowanych kredytach zastawniczych. Sprawa ta ma bardzo poważne znaczenie dla rozwoju kredytu i dlatego przedkładamy W. Panom krótką treść projektu, oraz kilka pytań z prośbą o przesłanie nam swych praktycznych uwag możliwie w najkrótszym czasie.

a) Projekt o zastawie rejestrowym na towarze.

W projekcie powyższym chodzi o rozwiązanie następującego zagadnienia: W jaki sposób należy zabezpieczyć sprzedającego na kredyt towary, ażeby sprzedawca był pewnym realizacji swej należności? Nieufność co do wpływu kredytowanej sumy nie da się usunąć w wypadku zastosowania obowiązujących ustaw o zastawie, ponieważ wedle obowiązujących ustaw, dłużnik ustanawiający zastaw na towarach na rzecz wierzyciela sprzedawcy, musi te towary oddać do dyspozycji wierzyciela. Sprzedawcy zaś chodzi głównie o to, ażeby kredytując towar mógł dojść do sumy pieniężnej za kredytowany kupującemu towar.

Otóż Ministerstwo Skarbu rozwiązuje problem ten w ten sposób, że:

1. dozwala kontrahentom zawrzeć specjalną umowę o t. zw. zastawie rejestrowanym na towarze, w której to umowie ma być podana suma zastawu, oraz ściśle wymienienie przedmiotu zastawionego, jakoteż ewent. zastrzeżenia, wypływające z danej umowy. Umowa ta, ustanawiająca zastaw na kredytowanym towarze, ma być wpisana do specjalnej księgi, prowadzonej przy sądach handlowych, do rejestru zastawu rejestrowego, oraz adnotowana w rejestrze handlowym, a to celem ujawnienia tej umowy wobec osób trzecich.

2. W umowie tej mogą strony zastrzec sobie, że dłużnik-firma kupująca będzie mógł rozporządzać zastawionym towarem t. zn. odsprzedać dalej ten towar, że w miejsce towaru zastawionego wstawi inny towar nowo nabyty, dalej, że wpływy ze sprzedaży zastawionego towaru będą stawiane do dyspozycji wierzyciela, że zastaw może się rozciągać na towary otrzymane z przeróbki towarów, będących pierwotnie przedmiotem zastawu.

3. Zastaw może być ustanowiony ponadto z tem zastrzeżeniem, że wierzyciel w razie nieuiszczenia długu w terminie otrzyma tytułem spłaty długu towar objęty zastawem. Prawo to ma przysługiwać wierzycielowi aż do chwili sprzedaży towaru w drodze licytacji lub dobrowolnej sprzedaży.

4. Firma, nad której majątkiem ustanowiono prawo zastawu rejestrowego, ma obowiązek wskazać sądowi rejestrowemu przynajmniej dwóch członków zarządu, współwłaścicieli, udziałowców lub prokurentów, którzy będą mieli nadzór nad towarem zastawionym, względnie nad prawidłową wypłatą należności. Osoby te muszą wyrazić swoją zgodę, czy przyjmują powyższy nadzór. Jeżeli wyrażą swoją zgodę na to, to wówczas **pod osobistą** odpowiedzial-

nością odpowiadają za prawidłowe wykonanie umowy o zastawie rejestrowym. Odpowiadają nie tylko cywilnie, ale też i karnie.

b) Pytania odnoszące się do projektu pod a)

1. Czy zdaniem P. T. Firmy, byłyby wskazane stworzyć taki typ zastawu na towarach sprzedawanych kupcom czy przemysłowcom, któryby zabezpieczył sprzedawcę realizację należności za towary, które były właśnie przedmiotem danej transakcji kredytowo-handlowej?

2. Czy wystarczająca jest osobista odpowiedzialność cywilna i karna osób nadzorujących, ażeby umowa o zastawie rejestrowym została w całości wykonana?

3. Czy umowy o zastaw rejestrowy mają być tylko ograniczone do firm większych, zarejestrowanych w sądowym rejestrze handlowym?

4. W tym wypadku, jak zastrzec względnie zabezpieczyć sobie udzielony kredyt firmom mniejszym, które nie są rejestrowane?

5. Jakie, zdaniem P. T. Firmy, zabezpieczenia — prócz podanych w projekcie — winni mieć sprzedawcy-wierzyciele w wypadku kredytowania towarów.

Uwaga: Zaznaczamy, że podobne ustawy o zastawie rejestrowym na towarach obowiązują w różnych modyfikacjach na Zachodzie. We wszystkich tych ustawach istnieje tendencja umożliwienia kredytowania towarów, oraz z drugiej strony chęć zabezpieczenia sprzedawcy przed ewentualnymi nadużyciami ze strony kupujących. Projektodawca nasz przewiduje, że w razie wprowadzenia podobnej ustawy w Polsce nie tylko ułatwi się kredyt kredytowo-

towarowy wewnątrz kraju, ale też uzyskiwanie kredytów towarowych z zagranicy.

Przymus przyjmowania pracowników za pośrednictwem państwowych urzędów pośrednictwa pracy.

Jak wiadomo, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej opracowało projekt rozporządzenia o przymusie przyjmowania robotników za pośrednictwem państwowych urzędów pośrednictwa pracy. Przeciw temu projektowi wypowiedział się nasz Związek imieniem Zrzeszenia Związków Przemysłowych zachodniej i południowej Polski. Jak nas informują, Ministerstwo naraziło projektu tego nie forsuje i, zdaje się, niema obawy, ażeby projekt ten został zrealizowany.

Zagraniczne paszporty ulgowe.

Wystawianie dotychczas świadectwa niezamożności osobom, starającym się o paszporty ulgowe na wyjazd zagranicę, dotyczyły tylko osób, których obrót od podatku do podatku przemysłowego wynosił nie więcej jak 15.000 zł, a majątek ustalony do podatku majątkowego nie przewyższał kwoty 20.000 zł. Obecnie Ministerstwo podwyższyło najwyższą granicę wartości majątku z kwoty 20.000 zł na 30.000 zł i Urzędy winny się wyłączać tą normą kierować, oraz okólnikiem z 22 lipca 1926, który dopuszcza ustalenie granicy niezamożności przy ubieganiu się o paszporty ulgowe w sumie rocznego dochodu 7.200 zł dla osób samotnych, oraz 9.600 zł dla osób utrzymujących rodzinę. Suma obrotu ustalonego do wymiaru podatku przemysłowego jest bez znaczenia.

Wyroby firm krajowych, godnych polecenia:

Ceny ogłoszeń w dziale niniejszym wynoszą 25,— zł za 1 wiersz na rok 1927.

Aparaty i artykuły elektrotechniczne

W. Zgoła w Poznaniu, ul. Grottera 4, tel. 62-93.

Armatura

Władysław Jezierski, w Poznaniu, ul. Stowackiego 38. Przedstawiciel „SAM“ Sp. Akc. Münstermann w Katowicach.

Barwniki nietrujące

Domagalski i Ska., Poznań, św. Marcin 34 i Garncarska 8.

Bielizna

Jan Ebertowski w Poznaniu, ul. Wroniecka 6/8 tel. 2160-2825.

Czekolada

Gapłana Tow. Akc. w Poznaniu, ul. św. Wawrzyńca 28.

Dezynfekcyjne środki, lyzol, kreolina

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna Tow. Akc. Poznań, Aleje Marcinkowskiego 5.

Dębina stolarska, dębowe dykty

B. Bystrzycki T. A. Orzechowo, pow. Września, specjalny jako taki jedyny w Polsce zakład dla przeróbki drzewa dębowego.

Druki

F. K. Ziółkowski i Ska w Poznaniu, Górna Wilda 122. Drukarnia Polska, T. A. w Poznaniu, ul. św. Marcin 70.

Drzewo

Poznańska Spółka Drzewna T. A. w Poznaniu, św. Marcin 52/53.

Gazety

Kurjer Poznański, św. Marcin 70. Oredownik Wielkopolski, ulica św. Marcin 70.

Instalacje

W. i St. Hedinger w Poznaniu, ul. św. Marcin 26.

Konfekcja męska

Lewandowski i Ska w Poznaniu, ul. Wielka 11. F. Lisiecki, Poznań, Stary Rynek 10.

Lakiery i pokosty

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna Tow. Akc. Poznań, Aleje Marcinkowskiego 5.

Litograficzne druki

F. K. Ziółkowski i Ska w Poznaniu, Górna Wilda 122

Maszyny rolnicze

H. Cegielski Tow. Akc. w Poznaniu, Górna Wilda 142. Grześkowiak, Gostyń, tel. 108.

Mydła

J. i St. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55. H. Żak, Poznań, ul. Bukowska 37.

Oleje eterycz. i esencje

Domagalski i Ska. w Poznaniu, św. Marcin 34

Opakowania i kartonaze

F. K. Ziółkowski i Ska, Poznań, Górna Wilda 122.

Perfумы

J. i St. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55. Henryk Zak w Poznaniu, Bukowska 37.

Posadzka parkietowa

B. Bystrzycki, T. A. Orzechowo, pow. Września, specjalny jako taki jedyny w Polsce zakład dla przeróbki drzewa dębowego.

Samochody

Brzeskiauto Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 29.

Siatki drucziane

A. Zwierzchowski i Ska, Fabryka lin konopnych, stalowych oraz siatek i wyrobów druczianych w Poznaniu, i Czerwonaku, biura ul. Podgórna 10a tel. 4007.

Siatki żarowe

Żar Tow. Akc. w Nowym Tomysiu.

Sztuczny nawóz

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna Tow. Akc. Poznań, Aleje Marcinkowskiego 5.

Śruby mosiężnotoczone

W. Zgoła w Poznaniu, ul. Grottera 4, tel. 62-93.

Transport towarów

C. Hartwig, Sp. Akc. w Poznaniu, ul. Towarowa 20.

Wagony i Parowozy

H. Cegielski Tow. Akc. w Poznaniu, Górna Wilda 142.

Wódki

Hartwig Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 6.

Zakłady Stolarskie

Zjednoczone Zakłady Stolarskie, Witajewski i Wojciechowski w Poznaniu, ul. Wybickiego 13-14

Wielkopolska Fabryka Wyrobów Papierowych

Kazimierz Świerkowski

Centrala i zakłady fabr. Pleszew Wlkp. — Telefon 55

Poznań Oddziały handlowe: Bydgoszcz

W. Garbary 49 Tel. 30-64 ul. Jagiellońska 29 Tel. 14-89

Największa w kraju mechan. wytwórnia torebek i opakowań

BROWARY HUGGERA

Tow. Akc.

Poznań, ulica Półwiejska 25

Telefon 3037 i 3047.

Słodownie i fabryka lodu

polecają swoje wyborowe piwa:

KRYSTAŁ (jasne pilzneńskie)

PORTER

SPECJAŁ ciemne (monachijskie)

PERFUMY
WODY KOLONSKIE
MYDŁA

KALIA
JSTE

PRZODUJĄ w POLSCE

J. & S. Stempniowicz
WARSZAWA POZNAŃ RADOM

BRACIA WESOŁEK

POZNAŃ

ulica Wielka 27

polecają

w wielkim wyborze

Odzież męską

dla chłopców i dzieci

Materiały

od najtańszych do najlepszych
wyrobów fabryk bielskich----

Podszewki

w każdym gatunku

Własny zakład fabryczny
ulica Woźna nr. 12

Fabryka śrub

Wykonuje

Wykonuje

wszelkie śruby, toczone
mosiężne i fasonowe
oraz aparaty i części elektrotechniczne
Również urządzam wszelkie zakłady dla siły i światła
elektrycznego.

W. ZGOŁA

ul. Grotgera 4.

POZNAŃ

Telefon 62-93.

Fabryka bielizny damskiej
i pościelowej

Pelagja Anflink

z d. Weychan

Czartorja nr. 2 POZNAŃ Telefon 38-97

Rok założenia 1921

Sprzedaż wyłącznie hurtowa.

Verifiable Shampoo-Powder

Miaflor

NAJTAŃSZY ŚRODEK DO MYCIA WŁOSÓW I GŁOWY. USUWA ŁUPIEŻ, NADAJE WŁOSOM MIĘKKOŚĆ JEDWABIU.

HENRYK ŻAK
POZNAŃ.

BENZYNY

OLEJE

BENZOL

do maszyn, do motorów, do cylindrów maszyn parowych, automobilowe, wulkanowe do wywrotków, gazowe i inne.

Smary | Stale tłuszcze
na osie | **Tovotte**

Asfalt - Gudron

Specjalność:

Oleje amerykańskie

„METEOR” i „VACUUM”

znane z pierwszorzędnej jakości

Wyłączna sprzedaż na Województwo Poznańskie

Benzyny błękitnej i esencji „BOYCE-ITE“

HURTOWNIA OLEJÓW SKALNYCH

L. RUCIŃSKI i ST. JANKOWSKI

Aleje Marcinkowskiego 7 Poznań Telefon 17-15 i 34-60

LAKIERY

wszelkiego rodzaju, gotowe farby olejne, powłoki, mydła techniczne, rdzeniowe, rozmaite mydła szare; do dezynfekcji: Lysol i Kreolinę

poleca

w najlepszej jakości na dogodnych warunkach

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna Tow. Akc.

Poznań-Staroleka

Biura: Poznań, Aleje Marcinkowskiego nr. 5

H. Cegielski, Tow. Akc. Poznań

wyrabia

jako jedyna wytwórnia w Polsce
i poleca do natychmiastowej dostawy

== Lokomobile i Młocarnie Parowe ==
Elewatory do słomy i Bukowniki do koniczyny

Przedstawicielstwo na Poznańskie:

Związkowa Centrala Maszyn Tow. Akc. Poznań, ulica Wjazdowa nr. 9.

Przedstawicielstwo na Kujawy i Pomorze:

Inowrocławska Fabryka Maszyn Tow. Akc. Inowrocław, ul. św. Ducha 29.

Przedstawicielstwo na b. Królestwo i Kresy Wschodnie:

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „Ardora“ Warszawa, ul. Bracka 16.

Przedstawicielstwo na Małopolskę:

Henryk Małecki, Lwów, ulica Sapiehy nr. 34.

KSIĘGI HANDLOWE

KREGLEWSKIEGO

Znaczek fabryczny

Znaczek fabryczny

„GOPLANA”

POZNAŃSKA
FABRYKA CZEKOLADY

TOWARZYSTWO AKCYJNE — POZNAŃ

UL. ŚW. WAWRZYŃCA NR. 28

CZEKOLADY KAKAO CUKRY DESEROWE MARCEPANY

6	6 1/2	7	7 1/2	8	8 1/2	9	9 1/2	10	10 1/2	11	11 1/2	12	12 1/2	1	1 1/2	2	2 1/2
3	3 1/2	4	4 1/2	5	5 1/2	6	6 1/2	7	7 1/2	8	8 1/2	9	9 1/2	10	10 1/2	11	11 1/2
Dworzec	Rynek Wildecki	Brama Debińska	Tama Garbarska	Górczyn	Ul. Stroma	Jeżyce	Plac Św. Krzyżski	Plac Sapieżyński	Śródka	Solacz	Koszary trena	Wilda					
Poznańska												038546					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			

Masowe ilości

druków jedno- i więcejkolorowych

wielokrotnie perforowanych i numerowanych

wykonuje

na specjalnych maszynach

DRUKARNIA POLSKA TOW. AKC.

W POZNANIU, ŚW. MARCIN 70.

Przy zapytaniach należy podać wzór ewentualnie szkicowany, dokładny rozmiar i ilość zapotrzebowanych druków

**Wszelkie i największe nakłady tego rodzaju
dostarczamy w ustalonych terminach.**

Przedpołud.	6	7	8	9	10	11	12																
Dzień	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15								
Rynek główny	Krakowska Spółka Tramwajowa											Stary Most Podgórski											
	084586																						
Dworzec osobowy	<i>Bilet do przesiadania</i>																						
	— na linje —																						
Lubiec	1	2	3	4	5	6												Park Krakowski					
	Bilet nie jest przenośny, należy go Kontrolni na żądanie okazać																						
Podgórze	Wawel						Dworzec tow.						Starowiślna					Park Dr. Jordana					
Dzień	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31							
Popoł.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12											